

ЛІТЕРАТУРА

1. Блум Г. Західний канон; книги на тлі епох. – Київ: Факт, 2007. – 720 с.
2. Бредбері М. Британський роман нового часу. – Київ: Ксенія Сладкевич, 2011. – 480 с.
3. Диккенс Ч. Холодный дом // Диккенс Ч. Собр. соч.: В 30 т. – Москва: Гослитиздат, 1960. – Т. 17. – 564 с.
4. Диккенс Ч. Холодный дом // Диккенс Ч. Собр. соч.: В 30 т. – Москва: Гослитиздат, 1960. – Т. 18. – 580 с.
5. Набоков В. Лекции по зарубежной литературе. – Москва: Издательство Независимая Газета, 1998. – 512 с.
6. A life in books / Interview by Lisa Allardice. // The Guardian. – 2009. – 5.09. / Режим доступу: <http://www.theguardian.com/culture/2009/sep/05/william-trevor-interview>.
7. O'Connor J. The Collected Stories by William Trevor // The Guardian. – 2009. – 28.11. / Режим доступу: <http://www.theguardian.com/books/2009/nov/28/collected-stories-william-trevor-review>.
8. The Stories of William Trevor. – Harmondsworth: A King Penguin, 1983. – 799 p.
9. Trevor W. Beyond the Pale and other stories. – London: The Bodley Head, 1981. – 257 p.

Отримано 24 липня 2017 р.

м. Київ

Натія Сіхарулідзе

УДК (УДЗ) 821.353.1.091:821.161.2 б-561

ДВА ЕТЮДИ З ГРУЗИНО-УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ВЗАЄМИН

У статті проаналізовано ставлення грузинського лірика Ґ. Табідзе (1891 – 1959) до українського письменництва. порушене питання фактично залишається не з'ясованим, і пропонується розвідка – перша спроба дослідження грузинсько-українських літературних взаємин у цьому аспекті.

Розглянуто два твори Ґ. Табідзе, які були оприлюднені у 20-х роках: “Підемо назустріч” і “Та доба промайнула, як сон”. Після вивчення автографів цих двох віршів стає очевидним, що перший із них написаний унаслідок отриманого мистецького імпульсу з вірша без заголовка “Підемо назустріч до джерел життя...” В. Олешко, а другий – після того, як автор надихнувся початковими строфами епілогу поеми Т. Шевченка “Гайдамаки”. В обох випадках Ґ. Табідзе висловлює свою думку шляхом застосування алюзії до творів українських поетів.

Ключові слова: Ґалактіон Табідзе, Василь Олешко, Тарас Шевченко, грузино-українські літературні взаємини.

Natia Sikharulidze. Two Sketches about Georgian-Ukrainian Literary Relations

The essay deals with some facts showing the interest of the Georgian poet Galaktion Tabidze (1891–1959) in Ukrainian literature. The researcher focuses on two works by G. Tabidze, which were published in the 1920's: “Let's Approach It” and “That Day Passed Like a Dream”. A scrupulous study of the autographs makes it clear that the first poem mentioned was written due to creative impulse received from the untitled poem beginning with the line “We'll Go towards the Springs of Life” by Vasyl Oleshko (1889 – before 1943). The other Tabidze's poem was inspired by the very first lines of the epilogue from the poem “Haydamaky” by Taras Shevchenko. In both cases, G. Tabidze expresses his opinion using allusions to the works of Ukrainian poets.

Keywords: Galaktion Tabidze, Vasyl Oleshko, Taras Shevchenko, Georgian-Ukrainian literature relations.

Зв'язки видатного грузинського лірика Ґалактіона Табідзе (1891 – 1959) з українським письменництвом фактично не з'ясовані. Оприлюднене в останні роки архівне видання Ґалактіона, у якому опубліковано щоденники та нотатники, а також ретельне вивчення автографів засвідчили інтерес грузинського поета до української літератури. Зрештою, виявилось, що деякі вірші Ґ. Табідзе написані внаслідок творчого імпульсу, викликаного віршами українських авторів. Ставлення до питань, які його хвилюють, він виражає через алюзію на зразки української літератури. Саме такі два випадки проаналізовано у статті.

1. Ґалактіон Табідзе і Василь Олешко

Уперше вірш Ґ. Табідзе “მიჯაშუროთ” (“Підемо назустріч”) було надруковано у збірці “Вибране” 1927 р. У наступній публікації 1937 р. (у першому томі творів) поет датував його 1916 р. Ця дата зазначена у “Вибраному” 1959 р. й у дванадцятитомнику творів Ґалактіона.

Тривалий інтервал між датою публікації твору й авторським датуванням викликає запитання: чому поет мав оприлюднити вірш “მიჯაშუროთ” (“Підемо назустріч”) із таким великим запізненням? Сумнівів стає ще більше від того, що цей зразок не має нічого спільного з лірикою ранньої символістської доби Ґ. Табідзе ані за тематикою, ані за поетикою.

Вірш “მიჯაშუროთ” (“Підемо назустріч”) складається із двох шестирядкових строф. Згідно із твором, варто пережити та висловити все, що відбувається на цій землі, у цьому житті, хоча заклик ліричного героя в обох строфах завершується однаковим і наповненим сумом рефреном:

До арф життя рушаймо знов із келихами,
Безліч спраг тисячократним божевіллям...
Солодке і гірке... Байдуже... Міцний вогонь,
Для Грузії то є ураганом і Ніагарою...
Та й вони... Вогнем були їхні очі...
Всі вони були прекрасними жінками!
Скажімо, море, що рвонуло із землі й розлилося,
Келих голосів дня і знову келих ірисів...
Скажімо, битва, війна, ураган, дім, вагон,
Ми скажемо: віднайдені радіо і рентген.
Та вони... вогнем були їхні очі...
Всі вони були чарівними жінками!

სიცოცხლის ჩანგებს მიჯაშუროთ ისევ თასებით,
მრავალ წყურვილთა გახელებათ გაათასებით...
ტკბილი და მწარე... სულ ერთია... ცეცხლი მაგარი,
საქართველოსთვის გრიგალია და ნიაგარი...
მაგრამ ისინი... ცეცხლი იყო მათი თვალები...
ყველა ისინი მშვენიერნი იყვნენ ქალები!
ვთქვათ ამომსკდარი მიწებიდან ზღვა დარხეული,
თასი დღის ხმათა და კვლავ თასი ზამზახეული...
ვთქვათ ბრძოლა, ომი, ქარიშხალი, სახლი, ვაგონი,
ჩვენ ვთქვათ რადიო და რენტგენი გამონაგონი.
მაგრამ ისინი... ცეცხლი იყო მათი თვალები...
ყველა ისინი მშვენიერნი იყვნენ ქალები!

[5, 37]

У вірші, як ми бачимо, протиставлено два “вогні”: з одного боку, в основній частині строфи зі слів “ცხოვრების ჩანგებიდან” (“арфами життя”) вогонь, пов’язаний із реальністю й буденністю, та, з другого – залишений у романтичному минулому вогонь кохання, якому присвячений рефрен.

Такий твір, очевидно, з’явився в той час, коли сам поет опинився перед вибором: як він мав прийняти й окреслити ту реальність, яку пропонувала тодішня нова епоха, і як він мав ставитися до власної лірики, перейнятої романтичним світоглядом.

До наших днів дійшли два автографи цього твору: перший (№492) фрагментарний і написаний десятискладовим віршем. Неповним виявляється і другий рукопис (№981), який порівняно з першим текстом близький до останньої редакції вірша. Дати створення в автографах не зазначено.

У рукописах нашу увагу привернув такий факт: в одному з автографів (№981) зліва від тексту приписано: “Василь Олешко”, а справа: “Ми – рух та матерія”.

Як відомо, Ґалактіон часто писав вірші під впливом творчих імпульсів від тексту того чи того автора. Ураховуючи сказане, я схильна вважати, що поетові написи, імовірно, указують на джерело його натхнення; тому доцільно звернутися до творів В. Олешка, щоб віднайти першоджерело вірша. Окрім з’ясування генези тексту, можливо, це допоможе встановити дату написання твору.

Український поет Василь Олешко (1889 – не раніше 1942 р.) разом із М. Семенком і М. Яловим (Юліаном Шполом) був засновником “Ударної групи поетів-футуристів”, проте згодом відійшов від авангардної поезії, став членом Спілки селянських письменників “Плуг” (1927). Основна тематика його творів стосується соціальних та політичних процесів у селі після революції 1917 р. Під час німецької окупації працював у Харкові в газеті “Нова Україна”. За спогадами поета Олександра Коржа, був заарештований НКВС 1944 р. у Львові й у листопад-грудні 1944 р. загинув у в’язниці. За іншими даними, зник безвісти 1942 р.

Перші дві поетичні збірки Олешка були видані 1920 р., а третя – 1928 р. Наскільки нам відомо, жодна з них не була перекладена ні російською, ні грузинською мовами. Імовірно, Ґалактіон Табідзе знайомиться із творами В. Олешка зі сторінок видання “Антологія української поезії в руських перекладах” (1924). Книжку якраз відкривають два вірші Василя Олешка. Перший із них, без заголовка, складається із трьох строф і за змістом близький до твору “Підемо на зустріч” Ґалактіона.

Порівняймо строфи українського поета і текст рукопису Ґалактіона:
Олешко:

К жизни ключам – скорей с ковшом!
Напитков мне – на целый век:
Горьких и сладких, крепких, с огнем, –
Чтоб вечно сердце жар жег.
Пить и пить из трещин земли
Полный ковш пива, хмельных медов,
Ковш – сочных лилий,
Ковш – звуков лесов
[1, 67].

Ґалактіон:

До виру життя рушаймо знов із келихами,
Безліч спраг тисячократним божевіллям.
Солодке і гірке... Байдуже... вогонь... міцний.
Джерело життя – ураган і Ніагара...
Пиймо море, що вирвалося із землі й розлилося,
Келих голосів дня і знову келих ірисів...
Пиймо битву, війну, ураган, дім, вагон,
Пиймо радіо і рентген віднайдений...
სიცოცხლის მორევს მივაშუროთ ისევ თასებით,
მრავალ წყურვილთა გახელებულ გაათასებით.
ტკბილი და მწარე... სულ ერთია... ცეცხლი... მაგარი.
სიცოცხლის წყარო გრიგალია და ნიაგარი...
ვსვათ, ამომსკდარი მიწებიდან ზღვა დარხეული,
თასი დღის ხმათა და კვლავ თასი ზამზახეული...
ვსვათ, ბრძოლა, ომი, ქარიშხალი, სახლი, ვაგონი,
შევსვათ რადიო და რენტგენი გამონაგონი...

Гадаємо, що між цими фрагментами, поза сумнівом, існує певна близькість: Олешко, як і Ґалактіон, закликає митців наблизитися до джерела життя / виру життя. Однаковий заклик передано схожою за змістом лексемою. Хоча текст Ґалактіона в цьому ж рукописі відрізняється від твору Олешка: життя, за грузинським поетом, реальність криється не лише за природою, а й за злободенністю сучасності, за цивілізацією та її здобутками (вагон, радіо, рентген). Та головне, що відрізняє твори Ґалактіона й Олешка, – це використання рефрену, зариси якого ми натрапляємо ще в автографі:

Та вони... вогнем були їхні очі...
Усі вони були чарівними жінками!
მაგრამ ისინი... ცეცხლი იყო მათი თვალები...
ყველა ისინი მშვენიერნი იყვნენ ქალები!

Олешко нічого не згадує про “Прекрасних дів”. У тристрофовому вірші українського автора немає мотивів розчарування через минуле. Якщо брати до уваги творчу біографію автора, то цілком природно припустити, що В. Олешка як представника лівих футуристів, на відміну від Ґалактіона, не обтяжував романтично-символістський літературний досвід.

Можна сказати, що вірш “მივამუროთ” (“Підемо назустріч”) задуманий як полеміка з українським поетом. Грузинський митець начебто погоджується з В. Олешком стосовно необхідності бути ближчим до життя, до нової доби, але там же із сумом згадує минуле, нехтувати яке та розлучатись із яким не легко.

З’ясувавши походження вірша Ґалактіона, можна твердити, що розглядуваний твір був написаний не 1916 р., а в 1924 – 1925 рр., після виходу у світ “Антології української поезії” (1924), до передачі рукопису “Вибраного” у видавництво (1925).

Твір Олешка присвячений осягненню дійсності та необхідності її відображення. Можна припустити, що саме цим він і привернув увагу Ґалактіона. Як указують дослідники, починаючи із 20-х років Ґ. Табідзе наполегливо прагне розгадати сутність найважчої епохи, у якій випало жити, намагається відшукати модус своїх відносин із новою дійсністю.

Про відображення реальності та потребу в оновленні лірики Ґалактіон наводить судження в декількох тодішніх листах: “...пришло нове життя, нове життя потребує нових форм, а нові форми – нових слів”, – читаємо в газеті “День поезії” [6, 7]. Заголовний лист першого номера “Журналу Ґалактіона Табідзе” містить категоричне прохання поета: “Виберіть із двох одне: оновлення або ж смерть. Відтепер девіз грузинського мистецтва: оновлення або ж смерть. Я звертаюсь до вас, герої, молодь, сповнена полум’ям мистецтва, прийміть і закохайтесь у новий голос Грузії: оновлення або ж смерть! Хай живе нове мистецтво...” [4, 1].

Паралельно з такими закликами в ліриці Ґалактіона, починаючи із 20-х років, наявна тенденція зближення з дійсністю, суму за буденністю, процес повернення до якої для поета видавався дуже важким, бо це суб’єктивно сприймалося як відмова від старих принципів.

У цьому випадку український інтертекст цікавого для нас вірша допомагає нам збагнути складність пошуку Ґалактіоном нового поетичного шляху: враховуючи посил творів В. Олешка, можна повністю зрозуміти віддзеркалені переживання грузинського поета, колізію минулого і теперішнього, яка незабаром закінчиться відмовою Ґалактіона від романтичного минулого.

2. Лірична інтерпретація епілогу “Гайдамаків” Шевченка в Ґалактіона

Цикл віршів Ґалактіона “Епоха” в 1928 – 1929 рр. був надрукований у журналі “Мнатобі”, а 1930 р. виданий окремою книжкою. “Епоха” об’єднує переважно апологетичні тексти, які возвеличують соціалістичну реальність: предметом

відображення служить “возведення та живе життя”, революція, її наслідки, та пора, яка “повсталала і зросла з попелу громадянських війн”.

“ო, დღე არ გავა, არ შემეყვარდეს ახალ სიტყვაში მყოფი სამყარო” (“Не мине і дня, щоб не закохатися у світ, що перебуває у слові”), – проголошує поет в одному з віршів циклу й намагається нам довести, що “ოცნება იგივე სინამდვილეა, თუ შრომის ხმებით გუგუნებს ქნარი” (“Мрія – та сама дійсність, якщо голосом труда клекоче арфа”).

На тлі пропагандистських текстів особливу увагу читача привертає менш відомий твір без назви з трьох строф, що починається рядком “ის დროება სიზმარივით წავიდა” (“Та доба промайнула, як сон”), присвячений новому життю. Водночас він вирізняється ліризмом і своєю інтонацією з-поміж інших віршів, сповнених агітаційного пафосу:

Та доба промайнула, мов сон,
Коли я був дитиною-приблудою,
Залізниці – повні видовищ,
Вагони холодні, трикляті.
Не згадуй гіркі пригоди,
Коли голодний, із кривавими ногами
Всі таємниці цілого світу
Ти зважував відважно, відчайдушно.
Усе промайнуло, мов сон,
Неначе сон, неначе мороз і сніг.
Знову повно нових видовищ,
Знову битва, битва суголосна.
ის დროება სიზმარივით წავიდა,
ოდეს ბავში იყავ მოხეტიალე,
რკინის გზებზე- სავსე სანახავითა,
რონოდები ცივი. ოხერტიალი.
ნუ იგონებ მწარე თავგადასავალს,
როს მშვიერი, დასისხლული ფეხებით
მთელი ქვეყნის ასავალს და დასავალს
შენ სწონიდი მედგრად, გულგამეხებით.
ყველა ფერი სიზმარივით წავიდა,
როგორც ქარი, როგორც ყინვა და თოვლი.
სავსე არის ახალ სანახავითა
ისევ ბრძოლა, ბრძოლა თანადროული
[6, 37].

Окрім ліризму та інтимної інтонації, цей твір викликає інтерес також в іншому аспекті: ми маємо на увазі альянсу й перегуки з віршами Г. Табідзе того ж періоду – 1920-х років.

Об’єктом натяку в цій книжці стали два вірші – “Хай живуть ті персики, ті персикові квіти” (“იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს”) та “Мій Яралі” (“ჩემო იარალი”). На тлі подібності мотивів та лексичних одиниць відчутна також істотна відмінність між творами – зміна модусу ставлення до минулого (а саме – до дитинства) і буденності. У тих віршах, на які посилається Галактіон, увагу акцентовано на почутті суму за минулим; в аналізованому ж творі дитинство й загалом минуле для ліричного героя – це пригода з гірким досвідом, а переваги сучасності показані з акцентом на негативному змісті минулого. Ця відмінність яскраво помітна на цілісному тлі попередньої доби поезії Галактіона, де дитинство і юнацькі роки ідеалізовані та гостро суперечать жорсткій буденності.

Вірш “ის დროება სიზმარივით წავიდა” (“Та доба промайнула, як сон”) датований 1928 р., а заактуалізовані в ньому у формі алюзій вірші – “Хай живуть ті персики, ті перикові квіти” (“იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს”) та “Мій Яралі” (“ჩემო იარალი”) – створені до 1926 р.

Така незначна різниця між датами написання цих зразків лірики породжує ґрунтовний інтерес: що викликало відчутну зміну позицій поета? Чи це має бути пов’язано з ускладненням ідеологічної ситуації “нового життя”, чи, можливо, є інші причини?

* * *

Вірш “ის დროება სიზმარივით წავიდა” (“Та доба промайнула, як сон”) надрукований у третьому томі академічного дванадцятитомника Г. Табідзе. Згідно із цим виданням, до нас не дійшов жоден автограф твору. Та ж сама інформація повторена у відповідному томі архівного видання Галактіона.

Через відсутність автографів порушене вище питання стосовно зміни позиції поета, мабуть, залишилось би без відповіді, якби не одна обставина.

Готуючи новий академічний п’ятнадцятитомник Галактіона Табідзе, я виявила в поетовому нотатнику 20-х років (Д-16, ст. 61) текст, який, вважаю, слід розглядати як первинний начерк твору:

Та доба промайнула, мов сон,
Коли я був дитиною-приблудою,
Україна, повна видовищ,
Шабля Гонти, його кружляння на полі.
Де колись ходив гайдамака,
Я, голодний, із кривавими ногами,
Розшукував єдиного друга,
Відчайдушно, з гарячим завзяттям.
ის დროება სიზმარივით წავიდა,
ოდეს ზავში ვიყავ მოხეტიალე,
უკრაინა სავსე სანახავითა,
გონტას ხმალი, მისი ველად ტრიალი.
სად ოდესმე ვლიდა გაიდამაკი,
მე მშვიერი, დასიხლული ფეხებით,
დავემებდი მე ერთადერთ მეგობარს,
თავგანწირვით, ცხარე გულგამეხებით.

Замість заголовка над текстом приписано: “Т. Шевченко, з “Гайдамаків”. Такими записами, як переконала робота над новим академічним виданням, поет зазвичай посилається на ті тексти, з якими в певних аспектах пов’язаний його твір. Зважаючи на це, можна припустити, що й це джерело виводить нас до наступної розгадки.

Немає сумніву в тому, що рядки з поетового щоденника – це переклад епілогу, власне, його початку.

Ця класична романтична поема була дуже популярна у 20 – 30-ті роки ХХ ст. як у Грузії, так і в Росії. Твір перекладено грузинською наприкінці 30-х років. Отже, можна вважати, що Галактіон Табідзе ознайомився з російським перекладом “Гайдамаків”. 1924 р. з’явилася “Антологія української поезії в руських перекладах”, де надруковано кілька уривків твору, зокрема й епілог.

Грузинський автор уважно читав це видання. Адже, як з’ясовано вище, саме твір Г. Табідзе “მივაშუროთ” (“Підемо назустріч”), датований 1920-ми роками, був відповіддю на вірш В. Олешка “К жизни ключам – скорей с ковшом!”, надрукований у цій книжці.

Крім того, ще одна деталь указує на те, що поет і в цьому випадку використав “Антологію української поезії”: на тій самій сторінці щоденника, де вміщено автограф цікавого для нас вірша, записані та перекреслені декілька рядків, і там же вказано автора – Василь Еллан. Твори цього поета теж надруковані у згаданому виданні.

Порівняймо початок епілогу “Гайдамаків” та записаний у щоденник Ґалактіона текст.

Шевченко в російському перекладі:

Минуло то время, давно миновало,
Когда я ребенком голодным блуждал
По той Украине, где Гонта, бывало,
С ножом освященным, как ветер, гулял.

Минуло то время, как теми путями,
Где шли гайдамаки, босыми ногами
Ходил я, стараясь найти где-нибудь
Людей, чтоб к добру указали мне путь
[2, 281].

Оригінальний текст:

Давно те минуло, як, мала дитина,
Сирота в ряднині, я колись блукав,
Без свити, без хліба, по тій Україні,
Де Залізник, Гонта з свяченим гуляв.

Давно те минуло, як тими шляхами,
Де йшли гайдамаки, малими ногами
Ходив я, та плакав, та людей шукав,
Щоб добру навчили [3, 187].

Вірш Табідзе:

Та доба промайнула, мов сон,
Коли я був дитиною прибудую,
Україна, повна видовищ,
Шабля Гонти, його кружляння на полі.

Де колись ходив гайдамака,
Я, голодний, із кривавими ногами,
Розшукував єдиного друга,
Відчайдушно, з гарячим завзяттям.

ის დროება სიზმავით წავიდა,
ოდეს ბავში ვიყავ მოხეტიალე,
უკრაინა სავსე სანახავითა,
გონტას ხმალი, მისი ველად ტრიალი.
სად ოდესმე ვლიდა გაიდამაკი,
მე შშიერი, დასისხლული ფეხებით,
დავეძებდი მე ერთადერთ მეგობარს,
თავგანწირვით, ცხარე გულგამეხებით
[4, D-16, 61].

Очевидно, що записані в щоденнику Ґ. Табідзе рядки являють собою довільний переклад початку епілогу “Гайдамаків”.

На підставі уважного розгляду автографа можна твердити, що поет одночасно перекладав рядки класичного твору й редагував їх відповідно до власного авторського задуму. Передусім він змінював лексичні одиниці, які свідчили про близькість із Шевченковим текстом: *Україна* – на *Кутаїсі*, гайдамаки – на *ґеми ოცნება (Моя мрія)*, а власне ім’я *Гонта* – на загальне *მებრძოლი (Борець)*.

На цій стадії розгляду виникає питання: чому Ґалактіон зацікавився “Гайдамаками” і з якою метою він залишив у щоденнику запис про першоджерело?

Щоб відповісти на це питання, уважаємо за необхідне врахувати загальний контекст рядків, які переклав грузинський поет: “Гайдамаки” осмислюють конкретні історичні події XVIII ст. в Україні: це повстання селян 1768 р., яке ввійшло в історію під назвою Коліївщина. У поемі зображений героїчний дух українського народу, самопожертва та прагнення до свободи.

У “Гайдамаках” після основної частини автор в епілозі згадує дитинство, коли він голодний босоніж блукав Україною слідами Гонти – очільника повстанського

руху. Це саме та частина, яку Ґалактіон переклав і записав у щоденник. Погляньмо, як продовжується текст в українського поета. У російському перекладі Ґалактіон читав:

Припомнил – и плачу, что горе минуло,
О, если б ты снова ко мне завернуло,
Я отдал бы с радостью счастье мое
За прежние слезы, за горе-житье! [2, 281]

В ориґіналі ці рядки звучать так:

Згадав, та й жаль стало, що лихо минуло.
Молодее лихо! Якби ти вернулось,
Проміняв би долю, що маю тепер.
Згадаю те лихо, степи ті безкраї,
І батька, і діда старого згадаю... [3, 187].

Як бачимо, для Шевченка дитинство, минуле, незважаючи на сльози і складнощі життя, видаються дорожчими та бажанішими, аніж щаслива буденність. Поет мріє про минуле й дитинство, тому що в ті часі були живі українські герої, які боролися за права народу й незалежність Батьківщини. А нині спокійна буденність позбавлена всього цього.

Якщо брати до уваги ці рядки “Ґайдамаків” і так аналізувати вірш Ґалактіона, то ми побачимо схований посил у змісті твору. Минуле і справді важке, але грузинський поет жадає повернення давнини, огорнутої войовничим духом, бо вона пов’язана з незалежністю Батьківщини.

Джерело натхнення твору Ґалактіона – епілог “Ґайдамаків” – переконує, що у вірші “ის დროება სიზმარივით წავიდა” (“Та доба промайнула, як сон”) автор не змінював особисту позицію; просто в оприлюдненому тексті внаслідок зрозумілих причин він завуалював справжнє ставлення до сьогодення. Натяк на це зберіг невідомий рукопис, який ми знайшли й дослідили.

Из грузинської переклав Ніка Сімонія

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алешко В.* К жизни ключам // Антология украинской поэзии в русских переводах. – Киев: Государственное издательство Украины, 1924. – 318 с.
2. *Шевченко Т.* Из Поэмы “Гайдамаки” // Антология украинской поэзии в русских переводах. – Киев: Государственное издательство Украины, 1924. – 318 с.
3. *Шевченко Т.* Повне зібр. тв.: У 12 т. – Київ: Наук. думка, 2001. – Т.1. Поезія 1837 – 1847. – 748 с.
4. გალაკტიონის ფონდი: გ. ლეონიძის სახელობის საქართველოს ლიტერატურის მუზეუმი, გალაკტიონის ფონდი. (груз.) Фонд Ґалактіона : Національний музей літератури ім. Г. Леонідзе, Фонд Ґалактіона.
5. ტაბიძე გ. „გალაკტიონ ტაბიძის ჟურნალი“. – 1922. – №1. – С. 1. (груз.) *Табідзе Г.* Журнал Ґалактіона Табідзе, თბილისი – 1922. – №1. – С. 1.
6. ტაბიძე გ. თხზულებანი თორმეტ ტომად. ტ. XII. „საბჭოთა საქართველო“. თბ., 1975. (806) (груз.) *Табідзе Г.* Твори: 12 т. – Т. XII. „საბჭოთა საქართველო“. – Тბილისი, 1975. – 806 с.
7. ტაბიძე გ. ის დროება სიზმარივით წავიდა. ჟურნალი „მნათობი“, თბილისი 1928, #8-9. (29-38) (груз.) *Табідзе Г.* Та доба промайнула, як сон // Мნათობი. – 1928. – №8-9. – С. 29-38.
8. ტაბიძე გ. ლექსები, ს.ს.ს.რ. სახელმწიფო გამომცემლობა. ტფილისი, 1927. (542) *Табідзе Г.* Вірші. – Тბილისი: Державне видавництво СРСР, 1927. – 542 с.
9. ტაბიძე გ. 100 ლექსი. ჟურნალი „მნათობი“, 1925, #10. (97-119) (груз.) *Табідзе Г.* 100 ვერსივ // Мნათობი. – 1925. – №10. – С. 97-119.

Отримано 19 лютого 2018 р.

м. Тбілісі, Грузія